

210. Lébény, Mécséri utca (Dózsa Gy. utca 70.) (KÖH 24351)

(Győr-Moson-Sopron Megye) I

2014. szeptember 24-én régészeti megfigyelést végeztem Lébény belterületén a Dózsa György út 70. sz. telken (hrsz. 1944). A telken a közelmúltban lakóépület állt, pince nélküli ház, illetve könnyűszerkezetű gazdasági épületek. A lakóépület elbontása részleges volt, az utcafronti részét meghagyták, a bővítés ehhez illeszkedik. Az alapárok mélysége 100 – 110 cm, szélessége 40 cm volt. Az udvarban két beton kútgyűrű, illetve több nagy kiterjedésű gyökérral rendelkező fa is vágta az esetleges régészeti jelenségeket. Bár a közvetlen környékről, szomszédos telkekről, beépítetlen területekről 2002-ben nagy mennyiségű Árpád-kori cserepet gyűjtöttünk, illetve a terület határos a Göbeháza lelőhellyel (neolit-, illetve Árpád-kori településnyomok), ezen a telken mindössze egy objektumot figyeltünk meg. A telek K-i oldalán húzott alapárok K-i falában volt megfigyelhető egy 40 cm mély, 80 cm széles gödör metszete, amelynek betöltése világosbarna agyagos volt, tisztán elvált a sárga agyagos altalajtól, amely a telken 20 – 40 cm mélységben jelentkezett. A gödör a kutatóárok Ny-i oldalán nem folytatódott, leletanyag nem került elő, rábontásra pedig nem volt lehetőség, hiszen közvetlenül a telekhatáron volt megfigyelhető, az objektum átnyúlik a Dózsa Gy. út 72. (beépített) telek területére. A telken a fenti objektumon kívül egyéb régészeti lelet, objektum vagy jelenség nem került elő a megfigyelés során.

ASZT ÁGNES

211. Lőkösháza határa (Békés megye) Szk, A

A Békés megyei Ivóvízminőség-javító program – vízbeszerzés és víztisztítás, iszapkezelés tervezési és kivitelezési munkái – Battonyai mellékág (Kunágota, Lőkösháza, Kevermes, Dombiratos, Kisdombegyház, Magyardombegyház, Battonya) távvezeték megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást 2014. szeptember 29. és október 2. között.

Lőkösháza területén két új régészeti lelőhelyet sikerült lokalizálnunk.

Pártos-halom-dűlő I. (KÖH 87505): szkíta leletek.

Pártos-halom-dűlő II. (KÖH 87507): a lelőhelyekről avar kori leleteket gyűjtöttünk.

HARKAI ISTVÁN

212. Madaras, Kígyós-főcsatorna (KÖH 87829)

(Bács-Kiskun megye) Lt(?), A, Á

A Felső-Bácskai Ivóvízminőség-javító program – vízellátó vezeték beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan Madaras és Katymár külterületén végeztünk terepbejárást, 2014. október 20-án.

Madaras határában egy korábban ismeretlen régészeti lelőhelyet regisztráltunk, melyről kelta(?), avar kori és Árpád-kori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Botyán Katinka, Hrabák Zita, Kovács Sándor és Szabados György.

HARKAI ISTVÁN

213. Magyardombegyház határa (Békés megye) Ő, Sza, A

A Békés megyei Ivóvízminőség-javító program – vízbeszerzés és víztisztítás, iszapkezelés tervezési és kivitelezési munkái – Battonyai mellékág (Kunágota, Lőkösháza, Kevermes, Dombiratos, Kisdombegyház, Magyardombegyház, Battonya) távvezeték megnevezésű beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan, 2014. szeptember 29. és október 2. között végeztünk terepbejárást.

Magyardombegyháza területén három új régészeti lelőhelyet és egy régészeti érdekű területet (RÉ4) sikerült lokalizálnunk.

Cikó-halmi-csatorna (KÖH 87467): szarmata kori lelőhely.

Faluszél (KÖH 87469): őskori és szarmata kori lelőhely.

Temető (KÖH 87471): őskori és avar kori lelőhely.

Munkatársak: Botyán Katinka, Hrabák Zita, Kovács Sándor, Kulcsár Kornél, Pál Róbert és Szabados György.

HARKAI ISTVÁN

214. Magyaregres, Törökgyás (KÖH 85291)

(Somogy megye) Á, Kk

A leletmentés előzménye: Jutai Dénes magyaregresi lakos 2013. január 8-án embersontokat, téglatöredéket, vastárgyat és 4 koporsószeget hozott be a kaposvári múzeumba, melyeket a településtől K-re, a temetőbe vezető úttól D-re, az ún. Törökgyás nevű részen talált. Elmondta, hogy ezen a helyen nagyobb földmunka folyik, sok téglát és embersontot lehet találni.

Helyszíni szemlét tartottunk 2014. január 9-én, és megállapítottuk, hogy középkori templomot bolygattak meg. A templomtól K-re és ÉK-re nagyon sok embersont látszik a felszínen, a munkálatok során legalább 15–20 sírt elpusztíthattak.

Leletmentést végeztünk 2014. március 27-én és április 2-án, aminek során feltártuk a szentély alapozását. Bár a földkitermelés több helyütt megbolygatta, a többszögű, 13–14. századi szentély formája jól kirajzolódott. Sárga agyagos alapozáson, két méretű (kisebb és nagyobb) téglákból épült, a habarcsoszás vastag. A kisebb méretű téglák túlsúlyban vannak, a nagyobb méretű téglák jó része töredékes, nem eldönthető, hogy a gépi munka bolygatása miatt, vagy eleve töredékesen építették be őket. A szentély ÉK-i részén a támpillér jó állapotban maradt meg. A hajó É-i, D-i és Ny-i fala a fel nem tárt, gyepes domboldalon őrződött meg. Feltételezésünk szerint, a templom falai magasan megmaradhettek. A szentély DNY-i és ÉNy-i részén magasan megmaradt rész esetleg a diadalív alapozása lehet. A szentélytől É-ra, kisebb, sekély alapozású toldaléképület (sekrestye vagy ossarium) került elő, melyet egy szögben törő fallal kötöttek össze. A leletmentés során kevés kerámiatöredéket, néhány festett vakolatdarabot, bronz kódexkapcsot, érméket és vastárgyakat találtunk.

Munkatársak: Aradi Csilla és Molnár István régész, Nyári Zsolt rajzoló, Brányik Sándor és Cserép Tamás technikus.

NÉMETH PÉTER GERGELY

Makó, Dáli-ugar, M43 40., M43 autópálya HT 43. (KÖH 52735)

(Csongrád megye)

A részletes tanulmányt lásd: Sósuti Kornél: Középső bronzkori, szarmata, avar-, Árpád-kori településnyomok, valamint szarmata

és avar kori temetkezések Makó, Dáli-ugarról. (Előzetes jelentés az M43, 40., HT 43. lelőhelyen végzett régészeti feltárásról) RKM 2011–2014, 76–96.

215. Makó, Gerizdes (KÖH 88849)

(Csongrád megye) **Ő, Sza, Á**

A Móra Ferenc Múzeumot 2014. február 20-án értesítették, hogy a Makó, 6128, 6136, 6138 és 10683 hrsz.-ú ingatlanok villamosenergia-ellátásának kivitelezése során, a Nyizsnyai és a Velnök utca kereszteződésétől D-re, a Nyizsnyai utca D-i folytatásában, az itt átvezető út mentén (Ny-i oldalán), árokásás során csontvázat találtak.

A következő napon megtekintettük a helyszínt, és azt tapasztaltuk, hogy a sírt (1. objektum) igen megbolygatták, a csontokat jórészt kiszedték, azonban a munkások elbeszélése alapján így is pontosan lehetett rekonstruálni a sír helyzetét és mélységét: ÉNy–DK-i tájolás; a mai talajszinthez viszonyítva 0,8 m-es mélység. Kis mértékben az árok mindkét falában lehetett követni a sírt, így kis felületen a törzsrészhez tartozó, *in situ* csontokat is sikerült kibontani. Az árokból kitermelt földben szórványként találtunk egy szögletes átmetszetű vas koporsószeget (vagy fémtárgyat) is, mely szintén a sírhoz tartozhatott.

Aznap folyamatosan nyomon követtük a kivitelezési munkálatokat, ennek fejleményeként az előző sírtól 8 m-re, DK-i irányban újabb sír (2. objektum) került elő, mely tájolásában és mélységében is megegyezett az előzővel. Az árok falát kibővítve a teljes sír feltárását el tudtuk végezni, a sír pontos körvonalait azonban nem lehetett megfigyelni. A nyújtott vázas rítusban eltemetett halott egy fiatal nő volt, mellékletei: a bal kéz egyik ujjpercén egy bronz pántgyűrű, a tarkó alatt egy bronz hajkarika.

A lelőhely fekvése, a sírok tájolása és leletanyaga alapján az itt húzódó Maros-parti dűnesor legmagasabb pontján egy kora Árpád-kori soros temető található, melynek pontos kiterjedése egyelőre nem ismert.

A Makó belterületétől közvetlenül DK-re fekvő Gerizdes nevű határrész (kiskerteket és szántókat) 2014. február 21. és 25. között bejártuk, hogy megállapítsuk, felszíni településnyomok is található-e a területen, és ha igen, milyen kiterjedésben. Ugyanis ez a határrész korábban nem szerepelt a nyilvántartott régészeti lelőhelyek között, a terület geomorfológiai viszonyai és a Nyizsnyai utca D-i végénél előkerült sírok azonban arra mutattak, hogy településnyomok is lehetnek a közelben.

A nagy kiterjedésű lelőhely a geomorfológiai viszonyokat jól tükrözi, a Velnök utcával párhuzamosan, DNy–ÉK-i irányban, hosszszűk alakú foltként jelentkeznek. Minden részén gyenge intenzitású, azonban egy-egy ponton (elsősorban a Ny-i végén) enyhén sűrűsödnek a felszíni leletek. A szarmata népszerűség kerámiatöredékei egyöntetűen, végig jelen vannak, őskort és az Árpád-kort azonban csak a Ny-i, 300 m hosszúságú részen találtunk. Az Árpád-kori leletanyag valószínűleg a középkorban a Maros jobb partján állt Velnök faluhoz tartozik. A lelőhely K-i felét az itt található bányagödörrel már korábban elpusztították, a meglévő csekély kiterjedésű, érintetlen részek azonban terepbejárásra alkalmatlanok voltak a növényzeti borítás miatt. Ezért a lelőhely K-i határának meghatározásánál a bányagödörök széléit vettük alapul. Ugyanígy alkalmatlanok voltak a bejárásra a belterületi házak telkei, így a lelőhely É-i szélének egyes szakaszait a belterület szélénél határoztuk meg.

Munkatársak: Nagy Judit régész, Bereczki Balázs régésztechnikus.

BEDE ÁDÁM

216. Mecsér, Kövecses-dűlő II. (KÖH 85207)

(Győr-Moson-Sopron megye) **Kö?**

A Mosoni-Duna jobb parti töltésépítési munkálatai során (ÉDU-1 projekt), 2014. január 10-én régészeti megfigyelés mellett lehumuszolásra került a 30+569–31+800 km szelvények közötti szakasz, mely Mecsér településtől kb. 500 m-re, DNy-ra, közvetlenül a Mosoni-Duna É-i partján található.

A szakfelügyelet során egy nagy méretű körárok foltja rajzolódott ki a homokos altalajban, melynek feltárását január 13-án elvégeztük. Az árok É-i szakasza részben kívül esik a nyomvonalból, oldala szűkülő, alja ívelt, átlagos mélysége 50 cm. Egy kisebb, kézzel formált, atipikus, talán középkori oldaltöredék került elő belőle. A szakaszon más régészeti jelenség nem jelentkezett.

Munkatárs: Dankó Judit.

CZIGÁNY DÁVID

217. Medgyesegyháza, Kattyán-dűlő (KÖH 87915)

(Békés megye) **Sza, Á**

A Medgyesegyháza szennyvíztisztító telep bővítése beruházás előzetes régészeti dokumentációja készítéséhez kapcsolódóan végeztünk terepbejárást a szennyvíztisztító telep közvetlen környezetében fekvő területeken, 2014. november 12-én.

A terepbejárás eredményeként egy új lelőhely vált ismertté, melyről szarmata és Árpád-kori leleteket gyűjtöttünk.

Munkatársak: Botyán Katinka és Hrabák Zita.

HARKAI ISTVÁN

218. Mezőcsát, Laposhalom (KÖH 16049)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) **B, Sza, Á, Kö**

A lelőhelyen a Kunhalmok és földvárak rehabilitációja a BNPI Heves és Borsod-Abaúj-Zemplén megyei területein projekt (KEOP-3.1.2./2F/09-11-2013-0041), 4. alprojekt keretében végeztünk roncsolásmentes kutatásokat 2014-ben, illetve a BOR-BAS (Borsod Region Bronze Age Settlements) projekt keretén belül 2013. szeptember 22. és október 5. között geofizikai (13,5 ha) és geodéziai felmérést (85 ha), szisztematikus felszíni leletgyűjtést (1,25 ha), extenzív terepbejárást (30 ha) és fémkeresős kutatást (1 ha).

A lelőhelyen folytattuk a 2012 őszén elkezdett geofizikai vizsgálatokat. Így összesen 13,5 ha területéről állnak rendelkezésre geofizikai felmérések. A vizsgált terület DNy-i sarkában egyértelműen elfogytak a települési jelenségekre utaló anomáliák, így itt minden bizonnyal sikerült megfogni az egykori település szélét. A DK-i sávban feltehetően szarmata körárok sírok geofizikai lenyomatait láthatjuk. A felszínen található kis számú szarmata kerámiák alapján feltételezzük a sírok datálását erre a periódusra. A vizsgált terület ÉNy-i, patakparti sávjában igen markáns, nagy méretű, szabályos geometriai alakzatokat mutató anomáliákat lehet látni. Itt esetleg elképzelhető, hogy a település egyik temetőjét sikerült megtalálni vagy egy nagy méretű tárológödörrel jellemezhető településrész különül el ezen a területen.

Az összetett szerkezetű bronzkori település magjában és attól Ny-ra 1,25 ha nagyságú összefüggő felületen végeztünk szisztematikus felszíni leletgyűjtést. A leletanyag a hatvani és füzeshatvani kultúrába sorolható. A geofizikai felmérés nem mutatott ki házakat a központi részt körülölelő árkon kívül, a leletanyag